

Konkluzje Rady w sprawie kultury w stosunkach zewnętrznych UE ze szczególnym uwzględnieniem kultury we współpracy na rzecz rozwoju

(2015/C 417/06)

RADA UNII EUROPEJSKIEJ,

1. PRZYPOMINAJĄC, że art. 167 ust. 3 i 4 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej (TFUE) wzywa Unię i państwa członkowskie do sprzyjania współpracy z państwami trzecimi oraz z organizacjami międzynarodowymi właściwymi w dziedzinie kultury i zachęca Unię do uwzględniania aspektów kulturalnych w swoim działaniu na podstawie innych postanowień Traktatów, zwłaszcza w celu poszanowania i popierania różnorodności jej kultur;
2. PODKREŚLAJĄC, że kultura w stosunkach zewnętrznych UE, w tym we współpracy na rzecz rozwoju, stanowi jeden z priorytetów europejskiego planu działań na rzecz kultury ⁽¹⁾ i następujących po niej planów prac Rady w dziedzinie kultury ⁽²⁾ oraz że współpraca międzysektorowa ma istotne znaczenie dla zwiększenia spójności między różnymi politykami, na co zwrócono uwagę w szeregu przyjętych ostatnio konkluzji Rady ⁽³⁾;
3. MAJĄC NA UWADZE, że – zgodnie z art. 208 TFUE – polityka Unii w dziedzinie współpracy na rzecz rozwoju jest prowadzona zgodnie z zasadami i celami działań zewnętrznych Unii oraz że polityka Unii i polityka państw członkowskich w dziedzinie współpracy na rzecz rozwoju uzupełniają się i wzmacniają wzajemnie;
4. PRZYWOŁUJĄC przyjęcie przez Organizację Narodów Zjednoczonych programu działań na rzecz zrównoważonego rozwoju do roku 2030 ⁽⁴⁾, który w szeregu swoich celów zawiera wyraźne odniesienia do kultury, a także konkluzje Rady z dnia 16 grudnia 2014 r. w sprawie programu transformacji na okres po roku 2015 ⁽⁵⁾, w których uznano, że kultura – w tym światowe dziedzictwo kulturowe oraz sektor kreatywny – mogą odegrać istotną rolę w uzyskaniu zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu;
5. PODKREŚLAJĄC, że UE kieruje się uniwersalnością, niepodzielnością, wzajemnym powiązaniem i współzależnością wszystkich praw człowieka: obywatelskich, politycznych, gospodarczych, społecznych i kulturalnych ⁽⁶⁾;
6. PRZYPOMINAJĄC, że UE i jej państwa członkowskie przystąpiły do konwencji Unesco z 2005 r. w sprawie ochrony i promowania różnorodności form wyrazu kulturowego – a tym samym zobowiązały się do wdrażania tej konwencji –, w której podkreślono między innymi potrzebę włączenia kultury jako elementu strategicznego do polityki rozwoju oraz to, że różnorodność kulturowa może być chroniona i promowana jedynie wtedy, gdy zagwarantowane zostały prawa człowieka i podstawowe wolności;

JEST PRZEKONANA, że kultura musi stanowić część strategicznego i przekrojowego podejścia do stosunków zewnętrznych Unii i do współpracy na rzecz rozwoju ze względu na jej znaczące zdolności wzmacniania tych polityk poprzez przyczynianie się do budowania długotrwałych stosunków opartych na kontaktach międzyludzkich, wzajemnym zrozumieniu, zaufaniu i wiarygodności;

Z NALEŻYTYM POSZANOWANIEM odpowiednich kompetencji Unii Europejskiej i państw członkowskich, jak również zasady pomocniczości;

PODKREŚLA, CO NASTĘPUJE:

W odniesieniu do kultury w ramach stosunków zewnętrznych UE

7. Aby wykorzystać potencjał kultury jako istotnego elementu stosunków zewnętrznych, konieczne jest wyjście poza prezentowanie różnorodności kultur Europy i skupienie się na obudzeniu nowego ducha dialogu, wzajemnej

⁽¹⁾ Zatwierdzony rezolucją Rady z dnia 16 listopada 2007 r. dotyczącą europejskiego planu działań na rzecz kultury (Dz.U. C 287 z 29.11.2007, s. 1).

⁽²⁾ Najnowszy to plan prac w dziedzinie kultury na lata 2015–2018 (Dz.U. C 463 z 23.12.2014, s. 4).

⁽³⁾ Najnowsze z nich to konkluzje Rady z dnia 26 listopada 2012 r. w sprawie zarządzania kulturą (Dz.U. C 393 z 19.12.2012, s. 8).

⁽⁴⁾ Na szczycie ONZ ds. zrównoważonego rozwoju (Nowy Jork, 25–27 września 2015 r.) przyjęto program działań na rzecz zrównoważonego rozwoju do roku 2030 („Przeksztalcamy nasz świat”) wraz z jednolitym zestawem globalnych celów zrównoważonego rozwoju, mających zastąpić milenijne cele rozwoju (MCR), <https://sustainabledevelopment.un.org/post2015/transformingourworld>.

⁽⁵⁾ Dok. 16716/14.

⁽⁶⁾ Wytoczne UE w sprawie praw człowieka dotyczące wolności wypowiedzi w internecie i poza nim (dok. 9647/14).

uwagi i uczenia się od siebie nawzajem, wspólnego budowania zdolności i ogólnoświatowej solidarności ⁽¹⁾, zgodnie z zaleceniami w ramach działania przygotowawczego dotyczącego kultury w stosunkach zewnętrznych UE ⁽²⁾ oraz ze sprawozdaniem na temat kultury i stosunków zewnętrznych z Chinami ⁽³⁾.

8. Istnieje jednak potrzeba lepszej koordynacji wysiłków w kierunku strategicznego podejścia UE mającego na celu konsekwentne i spójne włączanie kultury do stosunków zewnętrznych Unii i ułatwiającego wzajemne uzupełnianie się działań Unii i działań jej państw członkowskich. Takie podejście powinno obejmować m.in. priorytety tematyczne i geograficzne, realistyczne cele i wyniki, grupy docelowe, wspólne interesy i inicjatywy, przepisy dotyczące finansowania, uczestnictwo obywateli i sposoby wdrażania.
9. Strategiczne podejście na poziomie UE umożliwi również skuteczniejsze zajęcie się obecnymi wyzwaniami, takimi jak kryzys migracyjny, radykalizacja postaw i ksenofobia, niszczenie dziedzictwa kulturowego i zagrożenie jego przetrwaniu oraz nielegalny handel dobrami kultury.

W odniesieniu do kultury w ramach współpracy na rzecz rozwoju

10. Promowanie spójności polityk jest szczególnie istotne dla współpracy na rzecz rozwoju ze względu na ważną rolę, jaką odgrywają w tej dziedzinie państwa członkowskie i UE oraz w odniesieniu do programu działań na rzecz zrównoważonego rozwoju do roku 2030.
11. Kultura jest podstawowym składnikiem ludzkiego, społecznego, gospodarczego i środowiskowego wymiaru rozwoju, a co za tym idzie jednym z kluczowych elementów zrównoważonego rozwoju, biorąc pod uwagę, że:
 - dynamiczne sektory kultury i kreatywny, w tym dziedzictwo kulturowe, w państwach partnerskich mogą przyczynić się do ograniczania ubóstwa, gdyż są istotnymi katalizatorami wzrostu, zatrudnienia, spójności społecznej i rozwoju lokalnego,
 - kultura, a także promowanie i poszanowanie różnorodności kulturowej odgrywają ważną rolę w zapobieganiu konfliktom, budowaniu pokoju i pojednania w strefach ogarniętych konfliktem i strefach pokonfliktowych,
 - dialog międzykulturowy sprzyja lepszemu zrozumieniu i ułatwia budowę głębszego partnerstwa między zainteresowanymi stronami,
 - niezależny sektor kultury i mediów stanowi podstawowy warunek wolności opinii i wypowiedzi, różnorodności kulturowej, aktywnej postawy obywatelskiej i trwałych przemian demokratycznych,
 - przyjęcie konkretnych strategii w dziedzinie kultury i współpracy na rzecz rozwoju prowadzi do bardziej efektywnych i zrównoważonych działań w wielu sektorach,
12. Pełne wykorzystanie wielkiego potencjału kultury do celów współpracy na rzecz rozwoju wymaga jednak opracowania bardziej zintegrowanego podejścia obejmującego włączanie wymiaru kulturalnego do programów rozwojowych oraz właściwe wspieranie podmiotów działających w dziedzinie kultury, nie tyle poprzez jednorazowe działania, ile w sposób bardziej długookresowy.
13. Takie podejście mogłoby się opierać, między innymi, na następujących elementach:
 - uznaniu wartości kultury jako takiej oraz jako czynnika sprzyjającego współpracy na rzecz rozwoju,
 - określeniu, na podstawie wspólnego rozumienia spójności i konsekwencji, praktycznych sposobów włączania wymiaru kulturowego do przygotowywania programów rozwoju sektorowego,
 - wsparciu na rzecz ustrukturyzowanego i długoterminowego rozwoju sektora kultury i sektora kreatywnego w państwach partnerskich, szczególnie w zakresie budowania zdolności, zarządzania kulturą i systemów własności intelektualnej,
 - wzmocnieniu wysiłków na rzecz ochrony i zachowania światowego materialnego i niematerialnego dziedzictwa kulturowego i naturalnego,

⁽¹⁾ Również zgodnie z rezolucją Parlamentu Europejskiego z dnia 12 maja 2011 r. w sprawie kulturowego wymiaru działań zewnętrznych UE.

⁽²⁾ Zainicjowane przez Parlament Europejski w 2012 r. działania przygotowawcze „Kultura w stosunkach zewnętrznych UE” zostało przeprowadzone w latach 2012–2013 w celu wsparcia bieżących refleksji politycznych i rozwoju polityki na rzecz wzmocnienia roli kultury w stosunkach zewnętrznych oraz promowania dalszych prac w tej dziedzinie. Ostateczna wersja sprawozdania została opublikowana w 2014 r. <http://cultureinexternalrelations.eu/main-outcomes/>.

⁽³⁾ A strategy for EU-China cultural relations: report of the expert group on culture and external relations – China (Strategia dotycząca stosunków kulturalnych UE–Chiny: sprawozdanie grupy ekspertów ds. kultury i stosunków zewnętrznych dotyczące Chin) (listopad 2012 r.)

- promowaniu roli kształcenia we wspieraniu pluralizmu, niedyskryminacji, tolerancji, sprawiedliwości, solidarności i równouprawnienia kobiet i mężczyzn,
 - ustaleniu realistycznej liczby kierunków priorytetowych, które mogą być regularnie poddawane przeglądowi, aby dawać jasny obraz wyników projektów i ich wkładu w zrównoważony rozwój i ograniczanie ubóstwa, a także w spójność społeczną, wzrost gospodarczy i zatrudnienie,
 - komplementarności istniejących programów oraz systemów i instrumentów finansowych Unii, państw członkowskich i innych podmiotów oraz, w stosownych przypadkach, zwiększeniu możliwości wspierania inicjatyw kulturalnych,
 - oddolnym podejściu, które wspiera krajową i lokalną odpowiedzialność, włącza państwa partnerskie i angażuje wszystkie zainteresowane strony, w szczególności organizacje pozarządowe, społeczeństwo obywatelskie i sektor prywatny.
14. Szybka reakcja byłaby szczególnie istotna ze względu na przyszłą realizację celów zrównoważonego rozwoju określonych w programie działań do roku 2030 ⁽¹⁾ i ich monitorowanie, aby zapewnić należyte uwzględnienie kultury i umożliwić jej właściwe odgrywanie swojej roli.

WZYWA ZATEM PAŃSTWA CZŁONKOWSKIE I KOMISJĘ DO:

15. Uczestnictwa w grupie zadaniowej *ad hoc*, która będzie się spotykać w Luksemburgu. Grupa ta przyczyni się do opracowania konkretnego, opartego na dowodach, wspólnego i długoterminowego podejścia do kultury w ramach współpracy na rzecz rozwoju.

Aby ułatwić osiągnięcie spójności działań różnych stosownych podmiotów w terenie, grupa ta będzie gromadzić i upowszechniać najlepsze praktyki dotyczące kultury w ramach współpracy na rzecz rozwoju oraz prowadzić analizę empirycznych dowodów wpływu kultury na rozwój.

Ta grupa zadaniowa początkowo będzie się zbierać w okresie obejmującym lata 2016–2017, będzie miała charakter nieformalny, a uczestnictwo w niej będzie dobrowolne. Będzie otwarta dla podmiotów zarówno z sektora kultury, jak i sektora rozwoju, przede wszystkim państw członkowskich (w szczególności obecnych i przyszłych prezydencji Rady), Komisji, Parlamentu Europejskiego oraz odpowiednich organizacji międzynarodowych działających w dziedzinach rozwoju i kultury, państw partnerskich i partnerów zewnętrznych, zwłaszcza Europejskiego Stowarzyszenia Narodowych Instytutów Kultury (EUNIC), a także dla społeczeństwa obywatelskiego i platform organizacji pozarządowych.

Wyniki pracy tej grupy zostaną przedstawione odpowiednim organom przygotowawczym Rady, zwłaszcza mającym kompetencje w dziedzinie kultury i współpracy na rzecz rozwoju.

ORAZ ZWRACA SIĘ DO KOMISJI, BY:

16. Wzmacniała rolę kultury jako szczególnego wymiaru działań w ramach współpracy na rzecz rozwoju.
17. Wraz z Wysokim Przedstawicielem Unii do spraw Wspólnej Polityki Zagranicznej i Bezpieczeństwa opracowała i przedstawiła Radzie bardziej strategiczne podejście do kultury w stosunkach zewnętrznych w oparciu o zasady nakreślone powyżej; podejście to powinno wspierać między innymi swobodę artystyczną, swobodę ekspresji kulturowej oraz poszanowanie różnorodności kulturowej i dziedzictwa kulturowego.

⁽¹⁾ W szczególności cele o numerach 4 (cel szczegółowy 4.7), 8 (cel szczegółowy 8.9), 11 (cel szczegółowy 11.4) i 12 (cel szczegółowy 12b).